Birkenes kommune

Kontrollutvalgets årsmelding 2019

Temark

Agder og Telemark
Kontrollutvalgssekretariat IKS

1. INNLEDNING

Kontrollutvalget avgir med dette en samlet årsmelding for 2019. Denne skal gi et bilde av utvalgets formelle rolle, instruks, forholdet til revisjonen og sekretariatet og de viktigste saker som er behandlet i året med kommentar. Kontrollutvalget avgir hvert år uttalelse til kommuneregnskapet, adressert til kommunestyret. Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret jfr. Kommuneloven § 23-5. Bestemmelsen må ses i sammenheng med vedtatte planer og presenteres på denne måten for 2019.

2. KONTROLLUTVALGETS SAMMENSETNING

Kontrollutvalget velges av kommunestyret og skal på vegne av kommunestyret føre det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen. Alle kommuner og fylkeskommuner er pliktig å velge et kontrollutvalg. Kommunestyret kan foreta nyvalg av kontrollutvalgets medlemmer i valgperioden, men da må hele utvalget velges på nytt. Bestemmelsene for valg av medlemmer til kontrollutvalget går frem av Kommunelovens § 23-1, og bestemmelsene tredde i kraft når de nye kommunestyrene og fylkestingene ble konstituert Høsten 2019.

Medlemmer og varamedlemmer før valget (oktober 2019):

Medlemmer	Varamedlemmer
Wiggo Svendsen (H), leder	Felles varaliste: 1. Olav Vehusheia (H) 2. Eva Aabel Retterholt (SP) 3. Kristian Jon Svaland (SP)
Knut Gunnar Solli (AP), nestleder	
Iren Sommerset (SV), medlem	
Olav Heimdal (SP), medlem	
Inger E.B. Slågedal (SV), medlem	

Medlemmer og varamedlemmer etter valget (oktober 2019):

Medlemmer	Varamedlemmer
Geir Colbjørnsen (KrF), leder	Felles varaliste: 1. Håkon Reiersen (Ap) 2. Kathrine Vestøl (H)
Ivar Aanesland (H), nestleder	
Iren Sommerset (SV), medlem	
Alfred Kylland (Sp), medlem	
Grete Kvæstad (Frp), medlem	

Kommuneloven krever at minst ett av medlemmene skal velges blant kommunestyrets medlemmer. Departementet har tolket det slik at dette gjelder valg ved kommunestyrets konstituering.

3. RAMMER FOR KONTROLLUTVALGETS ARBEID

Etter den nye Kommunelovens § 23-1 velger kommunestyret og fylkestinget selv et kontrollutvalg som skal føre løpende tilsyn på deres vegne. Kontrollutvalget er kommunestyret sitt verktøy, og det er kommunestyret som har det overordnede tilsynsansvaret for den kommunale virksomheten. For at kontrollutvalget skal være et godt verktøy for kommunestyret, må kommunestyret gi kontrollutvalget gode rammebetingelser. I dette ligger bl.a. at det eksisterer gode relasjoner mellom utvalget og kommunestyret. Dette er noe av det som skal sikres gjennom at minst ett medlem i kontrollutvalget skal være medlem i kommunestyret. I tillegg at det naturlig at ordfører med jevne mellomrom deltar i kontrollutvalgets diskusjoner. Ordfører har alltid møte- og talerett i kontrollutvalget. Kommunestyret er videre ansvarlig for at kontrollutvalget får de økonomiske rammene som er nødvendige for å utføre kontrollarbeidet.

Kommunelovens § 23-2 slår fast:

" Kontrollutvalget skal påse at

a) kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
b) det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak
c) det utføres forvaltningsrevisjon av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, og av selskaper kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser i
d) det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper mv. (eierskapskontroll)
e) vedtak som kommunestyret eller fylkestinget treffer ved behandlingen av revisjonsrapporter, blir fulgt opp."

Kontrollutvalgets oppgaver er i utgangspunktet gitt i Kommuneloven § 23, og i forskrift om kontrollutvalg og revisjon av 2019, men kommunestyret kan konkret be utvalget utføre særskilte kontrolloppgaver på sine vegne.

4. OPPLÆRING OG KURS

Det stilles stadig større krav og forventninger til kontrollutvalgets kompetanse, både fra det politiske miljø og kommunens innbyggere. Endret regelverk gjør det nødvendig å legge til rette for opplæring og kursvirksomhet for alle medlemmer av kontrollutvalget. Kunnskap om kontrollutvalgets rolle, oppgaver og lovverk er nødvendig for å utføre de oppgaver som fremgår av lov og forskrift. Slik opplæring og kursvirksomhet kan skje lokalt (som høst og vårkonferanse i regi av Temark) eller gjennom sentrale tilbud. Kontrollutvalget inviteres blant annet årlig til landskonferansen for kontrollutvalg i regi av Norges kommunerevisorforbund (NKRF) og fagkonferansen i regi av Forum for kontroll og tilsyn (FKT). Disse samlingene er viktige for å tilføre kontrollutvalgets medlemmer ny kunnskap, og det er en arena der kontrollutvalgs medlemmer fra hele landet møtes og drøfter saker og arbeidsmetoder. Agder og Telemark kontrollutvalgs sekretariat IKS (Temark) har etter høstens kommunevalg arrangert en opplæringsdag for kontrollutvalgets medlemmer. Hensikten med denne opplæringsdagen har vært å bidra til å øke og utvikle nye og erfarne kontrollutvalgsmedlemmer sin kompetanse om kontrollutvalgets rolle, oppgaver og lovverk, samt en innføring i revisjonens og sekretariatets rolle og oppgaver.

5. SEKRETARIAT

Kontrollutvalget har siden juli 2014 vært medeier og fått sekretariatsbistand fra Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS (Temark). Frem til 01.01.2020 har Temark hatt oppdrag for 31 kommuner og 3 fylkeskommuner i Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark, og har vært landets nest største kontrollutvalgssekretariat. Sekretariatet har i 2019 hatt åtte ansatte og fast sekretær for kontrollutvalget har vært Agnes Gullingsrud Fjeldstad. Med virkning fra 10.10.2020 har sekretariatet fått inn flere eiere fra det som tidligere het Vestfold fylke. Som følge av dette har selskapet endret navn til Vestfold Telemark og Agder Kontrollutvalgssekretariat IKS (VETAKS), og er nå landets største kontrollutvalgssekretariat. Videre benyttes kortnavnet VETAKS. Sekretariatet skriver saksframstillinger, bistår kontrollutvalget i praktisk tilrettelegging og oppfølging av møter, samt vedtaksoppfølging. I det løpende arbeidet er sekretariatet bindeledd mellom utvalg og revisjonen, og utfører oppgaver på vegne av kontrollutvalget.

6. REVISJON

Kommunen er medeier i, og har avtale om levering av revisjonstjenester fra Aust-Agder revisjon IKS. Selskapet leverer revisjonstjenester til ti kommuner og Aust-Agder fylkeskommune. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for kommunen. Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor er Ketil Raknes og oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor er Kristian Fjellheim Bakke. Hovedrevisor for Birkenes er Øyvind Nilsen.

7. ØKONOMI

For å utøve sin funksjon på en god måte har kontrollutvalget lagt vekt på å be kommunestyret om økonomiske rammer som muliggjør den aktiviteten som det legges opp til i møte- og arbeidsplanen. Kontrollutvalget er i henhold til kommuneloven pålagt å utarbeide budsjettforslag for kontroll- og tilsynsvirksomheten i kommunen.
Regnskapstallene for den samlede kontroll- og tilsynsvirksomheten i kommunen fremkommer av kommunens samlede årsregnskap. Under følger budsjett- og regnskapstall for 2019.

Beskrivelse	**Budsjett 2019**	**Regnskap 2019**
Møtegodtgjørelse m.v.	84 000	46 955
Kurs og andre utgifter	50 000	12 994
Til disposisjon for kontrollutvalget (andre utgifter)	10 000	5 888
Kjøp fra IKS		
a. Revisjon (revisjonshonorar, møtedeltagelse og forberedelse)	635 000	635 000
b. Sekretariat	97 000	96 100
Totalutgifter	**876 000**	**796 937**

Kontroll, tilsyn og revisjon i Birkenes kommune har samlet hatt et regnskapsmessig mindre forbruk på kr. 79 063,- i 2019. Vi tar forbehold om at kommunen ikke har avsluttet regnskapsåret 2019, og at det som følge av dette ikke er revidert.

8. KONTROLLUTVALGETS ARBEID – MØTER OG SAKER

Kontrollutvalget har i 2019 avholdt 4 møter og behandlet 36 saker.

Sakskart, saksdokumenter og protokoller har løpende blitt lagt ut på kommunens og sekretariatets hjemmeside (www.temark.no).

Utvalget ønsker å ha oppdatert informasjon om kommunens virksomhet, og samtidig gjøre egen funksjon mer kjent. Administrasjonen har ved flere anledninger blitt invitert til kontrollutvalget for å orientere om forskjellige virksomhetsområder i kommunen.

Kontrollutvalget ønsker å være synlig og ha god kontakt med kommunens ledelse. Rådmannen og representanter for rådmannen har deltatt på flere av utvalgets møter, noe kontrollutvalget oppfatter som en styrke i sitt arbeid.

En stor del av kontrollutvalgets saksbehandling omfatter forhold utvalget er pålagt å arbeide med, gjennom kravene i kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg og revisjon. Hvilket fokus som velges i de ulike arbeidsoppgavene er det i stor grad opp til utvalget å definere selv.

Kontrollutvalget kan etter anmodning fra kommunestyret, etter innspill fra innbyggere eller på eget initiativ ta opp forhold ved kommunens virksomhet, som kan knyttes til utvalgets kontrollarbeid. Kontrollutvalget er også opptatt av hvordan kommunen følger opp rapporter fra statlige tilsyn.

I det følgende har vi trukket frem saker som har vært behandlet i løpet av året 2019. Regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroller er trukket ut som egne kapitler henholdsvis kapittel 9, 10 og 11.

Saker som behandles i hvert møte:

- Godkjenning av møteinnkalling
- Godkjenning av protokoll fra sist møte
- Orientering fra revisjonen i møte
- Referatsaker i møte
- Eventuelt i møte

Saker kontrollutvalget har behandlet:

- Årsmelding 2018 for kontrollutvalget i Birkenes kommune
- Revisors egenvurdering av uavhengighet 2019
- Taksering av næringsbygg i Birkenes kommune
- Byggesak på Engesland
- Oppfølging av selskapskontroll i LIBIR IKS
- Virksomhetsbesøk i Birkenes 2019
- Årsrapport og årsregnskap 2018 fra kemneren i Kristiansandregionen – Birkenes
- Orientering om virksomheten Struktur1
- Oppfølging – brukerbetaling knyttet til kart- og oppmålingstjenester
- Refusjon i forbindelse med justeringsretten
- Frister for saksbehandlingen i offentlig forvaltning og manglende svar på henvendelser
- Samordnet kalender for tilsyn og forvaltningsrevisjoner 2019
- Årsregnskap og årsberetning 2018 for Birkenes kommune
- Graving i gressmatte på Birkeland

- Kommunal registrering av psykisk utviklingshemmede og grunnlag for kompensasjon fra staten
- Oppfølging av forvaltningsrevisjonsrapport - Innkjøp i Birkenes kommune
- Bestilling av risiko- og vesentlighetsvurdering forvaltningsrevisjon
- Bestilling av risiko- og vesentlighetsvurdering eierskapskontroll
- Asfaltering fra Lillesandsveien til Natveitåsen
- Evaluering av arbeidsformen og perioden for kontrollutvalget - Birkenes kommune
- Innspill til plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll
- Overordnet revisjonsstrategi 2019 regnskapsrevisjon Birkenes
- Budsjett for kontroll, tilsyn og revisjon 2020 Birkenes

9. REGNSKAPSREVISJON

Revisjon av årsregnskapet er en helt sentral del av kommunens egenkontroll. Revisor skal gi trygghet for at en kan stole på informasjonen kommunen gir om sin økonomi. Dette er en viktig oppgave. Revisor er en uavhengig og objektiv tredjeperson som gjennom sine kontroller kan avdekke og forebygge feil og mangler i den økonomiske rapporteringen. Revisor vil i tillegg veilede kommunen for å bidra til å forebygge og avdekke feil og misligheter.

Kontrollutvalget skal påse at kommunen blir revidert på en betryggende måte. Utvalget er derfor avhengig av at revisor gir tilstrekkelig rapportering om revisjonsarbeidet. At kontrollutvalget og revisor har en god dialog og god forståelse av sine oppgaver, er viktige forutsetninger for å være trygg på at revisjonsarbeidet blir forsvarlig utført.

I tillegg til avgitte beretninger og uttalelser mottar kontrollutvalget jevnlig i møter med informasjon om utført regnskapsrevisjon. Revisor har i 2019 i tråd med god revisjonsskikk lagt frem sine uavhengighetserklæringer og presentert den overordnede regnskapsrevisjonsstrategien for 2019. Kontrollutvalget har ved flere anledninger gitt utrykk for at det gjøres mye godt arbeid innenfor området regnskapsrevisjon og at de er fornøyd med måten revisjonen løser oppdraget på.

10. FORVALTNINGSREVISJON

Forvaltningsrevisjon er et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget skal bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig. Forvaltningsrevisjon er en av de pålagte oppgavene til kontrollutvalget. Gjennom forvaltningsrevisjon kan kontrollutvalget undersøke om kommunen etterlever regelverk, når fastsatte mål, og om ressursene forvaltes på en effektiv måte.

Det forrige kontrollutvalget var delaktig i valg av tema og utforming av problemstillinger basert på en risiko- og vesentlighetsvurdering, innenfor de rammer som er gitt av kommunestyret. Kontrollutvalget har delegert myndighet til å bestemme hvordan avsatte ressurser til forvaltningsrevisjon skal benyttes, og revisjonen har gjennomført forvaltningsrevisjonen i henhold til faglige krav i løpet av den forrige valgperioden.

Selv om det er spesifikke krav til gjennomføring av en forvaltningsrevisjon, er det viktig at kontrollutvalget involverer seg i valg av problemstillinger, avgrensninger og tilnærming. Forvaltningsrevisjon gir kontrollutvalget muligheten til å gå i dybden i ulike saksforhold, innen ethvert virksomhetsområde i kommunen. Forvaltningsrevisjon vil derfor kunne ha høy nytteverdi, både i utvalgets kontrollvirksomhet, og i kommunens internkontroll og forbedringsarbeid.

Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon. Planen skal vedtas av kommunestyret selv, men kommunestyret kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planperioden.

Det forrige kontrollutvalget behandlet i møte 18.04.16 sak nr. 12/16 overordnet analyse/plan for forvaltningsrevisjon for Birkenes kommune for perioden 2016-2019 utarbeidet av Aust-Agder Revisjon IKS. Planen ble godkjent av kommunestyret i møte 15.12.16 sak 86/16. Områder som ble prioritert i plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019:

1. **Spesialundervisning i grunnskolesektoren**
   Eventuelt tema for forvaltningsrevisjon: Undersøke saksbehandlingen av enkelte vedtak for spesialundervisning, og belyse eventuelle årsaker til den høye andelen elever med spesialundervisning i Birkenes kommune.
2. **Eldreomsorg – Institusjon og hjemmetjenester**
   Eventuelt tema for forvaltningsrevisjon: Ressursbruk, kvalitet og kompetanse i eldreomsorgen.
3. **Barnevern**
   Kvalitet i barnevernstjenesten. Mulig samordnet kontroll med de andre eierkommunene.

Birkenes kommune hadde en ramme på 2 prosjekter i valgperioden, noe avhengig av omfanget på de ulike prosjektene. Planen ble oversendt kommunestyret for godkjenning. Kommunestyret har senere behandlet planen.

Forvaltningsrevisjon barnevern

Kontrollutvalget behandlet ingen forvaltningsrevisjonsrapporter i henhold til RSK 001 (standard for forvaltningsrevisjon) i 2017. Kontrollutvalget hadde et ønske om å få til en felles forvaltningsrevisjon av barnevernssamarbeidet i sammen med de andre samarbeids kommunene. Dette tok tid å få avklart og er også en faktor som forsinket bestillingsprosessen. I slutten av 2017 ble det avklart at to av kommunene (deriblant vertskommunen Kristiansand) ikke ønsket å prioritere dette prosjektet på nåværende tidspunkt. Forvaltningsrevisjonen ble derfor lagt på is.

Forvaltningsrevisjon innkjøp i Birkenes kommune

Kontrollutvalget bestilte neste forvaltningsrevisjonsprosjekt med tema "Innkjøp i Birkenes kommune" i møte 27.09.17 (sak 27/17-1b) med følgende tre problemstillinger:

1. Har Birkenes kommune tilfredsstillende rutiner og systemer som sikrer overholdelse av kravene til offentlige innkjøp?
2. I hvilken grad tilfredsstiller Birkenes kommune lov om offentlige anskaffelser når det gjelder krav til konkurranse ved kjøp under nasjonal terskelverdi?
3. I hvilken grad etterlever Birkenes kommune gjeldende rammeavtaler ved innkjøp av varer og tjenester?

I rapporten, presentert i møte 24.09.2018, kom revisjonen med følgende anbefalinger til Birkenes kommune:

- Revisjonen anbefaler at rådmannen på bakgrunn av revisjonens vurderinger sikrer tilstrekkelig kompetanse for relevant personell innen innkjøpsområdet. Da med spesielt fokus på dokumentering av innkjøpsprosesser og etablering av rammeavtaler som på utpekte områder kan være risikodempende
- Revisjonen anbefaler at Birkenes kommune i det videre arbeidet med utarbeidelse av et helhetlig internkontrollsystem etablerer rutiner og prosedyrer som med rimelig sikkerhet sikrer at den øverste administrative ledelse gjennom rapportering fra enhetene kan føre betryggende kontroll med kommunens forvaltning.

11. EIERSKAPSKONTROLL

Eierskapskontroll (tidligere kalt selskapskontroll) er en av de pålagte oppgavene til kontrollutvalget og er et viktig virkemiddel for å sikre at den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Plan for selskapskontroll for forrige valgperiode ble lagt frem for kontrollutvalget i møte 26.09.16 sak 21/16. Planen ble senere godkjent av kommunestyret i møte 15.12.16 sak 87/16. Kontrollutvalget har fullmakt til å prioritere hvilke selskaper som skal kontrolleres. I planen ligger følgende selskaper til prioritering:

1. Lillesand og Birkenes Interkommunale avfallsselskap (Vesentlighet: middels/høy)

LIBIR IKS

Kontrollutvalget i Birkenes kommune vedtok i møte 27.09.17 sak 23/17 å gjennomføre en selskapskontroll av LIBIR IKS i sammen med Lillesand kommune.

Problemstillingene som revisjonen har besvart i denne selskapskontrollen var:

1) Er vedtektene i selskapet i samsvar med formålet og politiske vedtak?
2) Er selskapets organisasjonsform hensiktsmessig i forhold til formålet?
3) I hvilken grad driver selskapet i samsvar med gjeldende vedtekter, kommunale vedtak og andre føringer fra eierkommunene?
4) Driver selskapet i samsvar med aktuelle lover og regler?
5) Driver selskapet i tråd med eierkommunenes etiske retningslinjer?
6) Har selskapet etablert et system og rutiner for å sikre at selskapet drives målrettet og effektivt?
7) Hvilke rutiner gjelder for vurdering og godkjenning av selskapets aktiviteter/ prosjekter eller endringer av disse?
8) Blir selskapets aktiviteter, herunder styremøter og representantskap, rapportert i tråd med lover og regler?

På grunnlag av de vurderinger revisjonen har gjort i forbindelse med selskapskontrollen av LIBIR IKS har revisjonen kommet med anbefalinger:

- Påser at selskapet utformer egne etiske retningslinjer i tråd med eierskapsmeldingen, eller sikrer at selskapet er kjent med eiernes etiske retningslinjer.
- Påser at det utformes en rapporteringsrutine fra selskapet, i tråd med kommunens eierskapsmeldinger.

- Vurderer å igangsette eiermøter med LiBiR IKS, noe også selskapet har interesse av.
- Påse at det utarbeides ny eierskapsmelding da den nåværende vurderes å være utdatert, da den er fra 2010.

Konsesjonskraft IKS

Kontrollutvalget vedtok i tillegg i møte 19.06.2019 å bestille prosjektplan fra Aust-Agder Revisjon IKS for selskapskontroll i Konsesjonskraft IKS. Vedtaket forutsatte at en stor andel av de øvrige eierne også ble med på selskapskontrollen. Prosjektplan for selskapskontroll i Konsesjonskraft IKS ble vedtatt i møte 24.09.2019 med følgende vedtak:

«Prosjektplan for selskapskontroll i Konsesjonskraft IKS vedtas slik den foreligger. Kontrollutvalget ber om å bli holdt orientert gjennom prosjektets gang. Rapport til kontrollutvalget forventes innen første halvår 2019.»

12. KONKLUSJON OG AVSLUTTENDE KOMMENTARER

Kontrollutvalgets årsmelding for 2019 legges med dette frem for kommunestyret til orientering. Ved å se årsplan og årsmelding for 2019 i sammenheng, kan kommunestyret se om de vedtatte oppgaver og målsettinger for kontrollutvalget er eller blir fulgt opp.

Birkenes, 5. februar 2020

Geir Colbjørnsen (sign.)	Alexander Etsy Jensen (sign.)
Leder	Sekretær